

Posamezne številke
Navadne Din —75,
ob nedeljah Din 1.50.

TABOR* izhaja vsak dan, razven
 nedelje in praznikov, ob 18. uri z
 datumom naslednjega dne ter stane
 mesečno po pošti D 10.—, za ino-
 zemsstvo D 18.—, dostavljen na dom
 D 11.50, na izkaznice D 10.—,
 inserati po dogovoru.

Naročila se pri upravi "TABORA",
 MARIBOR, Jurčičeva ulica št. 4.

Poština plačana v gotovini.

TABOR

Posamezne številke:
Navadne Din —75,
ob nedeljah Din 1.50.

UREDNIŠTVO se nahaja v Mari-
 boru, Jurčičeva ul. št. 4, I. nad-
 stropje. Telefon interurb. št. 276.
 UPRAVA se nahaja v Jurčičevi
 ulici št. 4, prilijče, desno. Tele-
 fon št. 24. — Št. št. poštnoštevnostni
 račun št. 11.787.

Na naročila brez denarja se ne
 ozira. — Rokopisi se ne vračajo.

Leto: III. Maribor, sreda 25. oktobra 1922. Številka: 242.

Kumanovo.

Maribor, 24. oktobra.

Kako je bilo pred desetimi leti! Kdo ni drhte odpiral dnevnih listov, da izve, kako je tam doli na Balkanu. Ni bilo treba globljega političnega znanja in ne natančnejšega poznavanja balkanskih razmer, da je človek spoznal, kako velikega pomena je bila balkanska vojna za del Evrope, ki na njem živi naš narod. Na Dunaju so dobro vedeli, kaj pomeni, če padejo zadnji zidovi fevdalne balkanske velesile. Vedeli so, se naučili se niso ničesar, e jasnejše je ostalo todejstvo pred očmi berlinskimi državnikom. Ti so se naučili vsaj nekaj in so se bolj zadržali mreže, v katerih je ležala donavska monarhija že iz Bismarkovih časov. Čudili so se tudi v zapadni Evropi. Ves svet je bil presenečen in je vpraševal, kako so mogli mali balkanski narodi, tako porogljivo so se jim laskala glasila velikih narodov — brez privoljenja velesil, na lastno pest in odgovornost napovedati vojno turškemu carstvu. Ljudje, ki so takrat nad našimi listi ugibali, kod bodo tekle nove balkanske meje, so se čudili, čemu se pač krščanska Evropa tako nerada loči od azijske Turčije, ki je vramotni pečat na njenem telesu — čudili so se i Nemčiji i zapadnim velesilam, toda balkanski vojskovodje se ni čudili ničemer in so pogumno šli svojo pot.

Kumanovska bitka, katere desetletnico slavimo te dni, je predrla turško fronto in zapečatila usodo balkanske vojne. Kumanovska bitka je bila prvi veliki vенеč srbske armade, ki si ga je nadela pred vso strmečo Evropo, vенеč osvoboditeljice. Vojaški uspeh pri Kumanovem je zadivil vse vojaške poglavarje v Evropi, — preplašil pa vse evropske diplomate. Dogodki, ki so se iz Kumanovega razvijali z nevzdržno silo, so stali v znamenju kumanovske bitke. Zato je Kumanovo še danes simbol velike balkanske epopeje l. 1912. Ko slavimo letos kumanovsko zmago, slavimo praznik enega največjih dogodkov v tisočletni zgodovini balkanskega polotoka. Ta dogodek je: vojna združenih balkanskih narodov proti Turčiji.

Kdo se ne spominja, kaj so takrat pisali nemški listi o Balkanu! Kako je izgledal Balkan v nemški luči! S porogljivo gesto je šel velik del Evrope preko nacionalizma balkanskih narodov, zlasti Srbov. Dasi je srbski nacionalizem slonel na najdivnejši narodni epiki, kar je premore vzhodna Evropa, dasi je srbska država pokazala v do enega stoletja krasne uspehe civilizatoričnega dela, so vendar »v Evropi« pisali o »romantiki balkanskih pasir-
 »in prerokovali sramoten fiasko balkanskega punta«. Kaj je bilo mar takozvani krščanski Evropi, da je Turčija kljub vsem »protektoratom« in drugim podobnim slepilom z barbarskim nasiljem zatirala slovansko rajo? Kdo je bil bližji pravi civilizaciji: Karagiorgje, ki je osvobodil del svojega naroda in položil temelje modernih držav, ali pa kak Abdul Hamid, ki je sicer z vsem orijentaliskim sijajem sprejmal evropske vladarje, hkratu pa vpi največje brezpravje v svoji državi?

Zapadna Evropa je s težavo odgovarjala na ta vprašanja, zakaj mperitična logika je hodila vedno po balkanskih potih. Ko je kumanovska vojna spregovorila mogočne besede: Balkan Balkanom, je bila prva skrb evropskih velesil, da rešijo status quo na Balkanu. A je bilo prepozno. V zimskih mesecih so srbsko-bolgarke čete irkale

Kako Italijani zavlačujejo razmejitve s Slovenijo.

Beograd, 24. oktobra. (Izvirno.) V dobro poučenih krogih se govori, da pripravljajo Italijani pri razmejitvi v onem odseku Slovenije, na katerega se ne nanaša med dr. Krsteljem in Tostijem dosežen sporazum glede izvedbe rapalske pogodbe, nove težkoče. Po došlih informacijah je sklepati, da stremi italijansko zunanje ministrstvo za tem, da ostane med obema državama čim več nedoločenih mej, ker upajo, da s tem pospešujejo pri nas neurejene razmere. Na drugi strani dela težkoče italijanska razmejitvena komisija s tem, da nič ne dela. To pa radi tega, da

vtaknejo njeni člani v žep čimveč mastnih dnevnih, ki znašajo dnevno 200 lir. V Sloveniji meri mejna črta krog 200 km. Od tega pa je še vedno 80 km nedoločene meje, ker povzročajo Italijani vedno nove težkoče, ki onemogočujejo nadaljevanje razmejitvenega dela. Če ne bo prišlo v kratkem do sporazuma med obema vladama, se bo prepustila arbitraži predsedniku Švice. V merodajnih krogih v Beogradu vlada mnenje, da mora biti razmejitve do konca februarja prihodnjega leta končana, ker sicer obstoja nevarnost, da se zadeva zavleče do leta 1924.

Izmotavanje Hrvatskega bloka glede udeležbe na kumanovski proslavi.

Zagreb, 24. oktobra. (Izvirno.) Centralni odbor hrvatskega bloka je na svoji izredni seji ob obletnici bitke na Kumanovem dne 23. t. m. sprejel sledeče sklepe:

1. Hrvatski blok ima resno voljo, da kot zastopnik hrvatskega naroda(?) pozdravi na Kumanovem bratski srbski narod se pokloni sencam nesmrtnih srbskih junakov, izjavljajoč, da je proslava na Kumanovem zaeno manifestacija vseh jugoslovenskih narodov (?) za neomejeno mednarodno emancipacijo in za edinstveno državo, v kateri bo tudi v praksi vladala enakopravnost vseh narodov (?), ver in stanov. Predpogoj za dosego tega cilja pa je padec današ-

njega režima in izprememba beograjskega centralizma.

2. Ker pa je beograjskim vladodržcem njihova moč ljubša, kakor pa interese srbskega naroda, ker na interese celokupnega jugoslovenskega naroda niti ne mislijo, zato so se protivili obisku hrvatskih zastopnikov na Kumanovem, t. j. obisku hrvatskega naroda srbskemu narodu. Ker pa imajo ti vladodržci še vedno vso moč v svojih rokah, zato ni več nobenega praktičnega sredstva, ki bi zamoglo vzpostaviti direktne zveze med zastopniki hrvatskega in srbskega naroda. To bi bilo mogoče le na način, ki bi poniževal hrvatski narod, ter mogel premotiti evropsko javnost, da si žele zastopniki hrvatskega naroda sporazum z Beogradom.

Bonar Law sestavlja angleško vlado.

Novo volitve 15. novembra.

London, 23. oktobra. (Izv.) »Evening Standard« poroča: Pričakuje se, da bo Lloyd Georg še tekom tega tedna izdal na unijo poseben proglas. Danes je bil v avdijenci pri kralju, da se oficijelno od njega poslovil. V sredo bo imel govor na zborovanju liberalnih nacionalistov, ter bo ob tej priliki izdal parolo za bodoči volilni boj.

London, 23. okt. (Izv.) Kralj je danes sprejel Bonar Lawa, ki je formalno prevzel sestavo nove vlade. Kakor doznava Reuterjev urad, je Bonar Law predlagal kralju razpust parlamenta.

London, 23. oktobra. (Izv.) Reuterjev urad poroča: Na današnji konferenci unijonistične stranke je bil Bonar Law soglasno izvoljen za voditelja

stranke. Formalno je prevzel predsedstvo.

London, 23. oktobra. (Izv.) Po izvolitvi za voditelja stranke je izjavil Bonar Law o glavnih smernicah njegove bodoče politike: Manje pustolovščin na raznih koncih sveta, stalna vlada in ožje sodelovanje z zavezniki. Navidezno ozirajoč se na tarifarne reforme je izjavil, da sedaj ni čas za pripravljanje visokih in velikih načrtov, ki bi mogli koristiti državi. Nastopiti mora perioda miru mesto ljutih bojev in preprirov.

London, 23. oktobra. (Izv.) »Star« poroča, da se je v političnih krogih raznesla vest, da je Bonar Law končnoveljavno sklenil, razpisati volitve za dne 15. novembra.

Kumanovske slavnosti.

Beograd, 24. okt. Včeraj dopoldne so odpotovali na Kumanovo: kralj in kraljica, grška kraljica Jelisaveta ter princ Arzen, zvečer so odpotovali min. preds. Pašić ter ministri Pribičević, Rafajlović, Miletić, Marković, Vukičević in Miladinović ter predsednik nar. skupščine dr. Lukinić. Kot delegat českoslovaške vlade je prispel general Čebe.

Udruženje invalidov in kumanovske slavnosti.

Beograd, 24. oktobra. (Izv.) Udruženje invalidov je izdalo sledeči komunik: Udruženje invalidov je na svoji seji dne 18. t. m. sklenilo, da se udeleži slave na Kumanovem trije delegati udruženja, ki naj položijo na grob padlih junakov, vence ter se z nagovorom

poslove od padlih tovarišev. Ker pa je vlada potom pripravljalnega odbora za proslavo sporočila udruženju, da ne more dopustiti poslovlilnega govora delegatov, je udruženje na svoji seji dne 21. t. m. svoj prvi sklep preklicalo ter sklenilo, da se proslave na Kumanovem ne udeleži. Za nakup vencev določenih 2000 din. se je nemudoma odposlalo v Čačak za dom vojnih sirot.

BORZA.

Curib, 24. oktobra. (Izvirno.) Sklepana borza. Pariz 38.65, Zagreb 2.40, London 24.30, Berlin 0.125, Praga 17.65, Italija 22.20, Newyork 546.50, Dunaj 0.0075, žig. krone 0.0078, Budimpešta 0.21, Varsava 0.045, Sofija 3.80, Bukarešta 3.40.

na carigrajska vrata. To je bil glasen memento, da naj se zapad otrese svojih predsodkov in svoje skepse (ki je bila najbolj podobna zavisti in ljubosumnosti). In takrat se je Evropa razdelila v dva tabora; eden je priznaval dejstva in se skušal sprijazniti z novim položajem na Balkanu, drugi pa je sušil smodnik in razpletal diplomatske intrige, da prepreči gibanje balkanskih Slovanov, ki se je moralo z vso politično nujnostjo razširiti tudi v Srednjo Evropo.

Prvi tabor so tvorile v glavnem Rusija, Francija in Anglija.

V drugem taboru sta se nahajali Nemčija in Avstro-Ogrska.

Napetost med obema taborama je rasla z velikansko brzino. Desetletje 1912—1922 je postalo za dolga stoletja mejnik v evropski zgodovini. Vsi vemo, kako dalekosežni pretresljaji so se odigrali v teh desetih letih. Balkanska vojna je bila prvo dejanje. Kar je sledilo, je moralo slediti.

Kako je torej bilo pred desetimi leti? Svitanje na Balkanu je vžgalo tudi v nas nove nade. Mlada generacija, prepojena z jugoslovenskim nacionalizmom, je videla na Balkanu le uresničenje svojih načrtov. Tako je postala jugoslovenska ideja program realistične politike. Toda — dogodki so šli prena-glo. In ko se danes v jugoslovenski državi spominjamo desetletnice Kumanovega, čutimo prijetno zadoščenje, da je Kumanovska zmaga izpopolnjena z zmago ob solunski fronti l. 1918 in da vidimo to močno nacionalno idejo vte-lešeno v državi treh jugoslovenskih plemen, enega jugoslovenskega naroda.

Kumanovski ideji, ki predstavlja svoboden in slovanski Balkan, je ostala zvesta edinole Srbija. Ona je šla z ono isto idejo, s katero je zmagala pred Kumanovim, čez divje albanske planjave v najtragičnejše begunstvo, kar ga je kedaj doživela katera državna sila. Ni bila le preganjana, ampak tudi ogoljufana od lastnega brata. Zakaj med njenimi preganjalci so stali slovanski bratje Bolgari, ki so že l. 1915 ob Bregalnici izdali kumanovsko idejo, pretrgali balkansko zvezo in prodali Balkan Nemčiji. Leta 1915 se je pokazalo, kako dosledna je bila nemška politika in kakšne namene je imela, Nemčija na Balkanu.

Kumanovska misel živi tudi še v naši državi. To je misel državnega in narodnega edinstva. Pri Kumanovem je Srbija pokazala vsemu svetu, kaj premore narodni idealizem, kaj dosežejo narodni junaki. Jugoslavija naj danes pokaže, da smo vsi razumeli zgodovino zadnjega desetletja in da nismo »ethnos anarhikon«, kakor so pisali o balkanskih Slovanih bizantinski zgodovinarji, marveč da smo narod, ki si je v svesti svojega poslanstva na Balkanu in v srednji Evropi. To poslanstvo pa more izvršiti le trdno organizirana, na znotraj in na zunaj močna jugoslovenska država.

V tem znamenju se klanjamo sencam kumanovskih junakov in spominu vseh onih, ki so v letu 1912 padli za našo veliko nacionalno in državno idejo.

Politične vesti.

* Pašić poda demisijo vlade začelkom novembra in sicer sporazumno med demokratskim in radikalnim klubom.

* Spor v zemljoradniški stranki se je na seji glavnega odbora dne 22. t. m. še poostril, zlasti spor med vodjo srbskega združenstva Avganovičem in strankinim tajnikom Komandiničem.

Delegati iz Srbije so zahtevali od poslancev pojasnila, zakaj so glasovali proti ustavi.

*** Orientska konferenca.** Vlade v Parizu, Londonu in Rimu so se sporazumele, da se vrši orientiska konferenca dne 13. nov. v Lausani. Sodelovali bodo Francija, Anglija, Italija, Japonska, Rumunija, Jugoslavija, Grška, Turčija, Rusija, Georgija, Ukrajina in Bolgarska.

*** Inozemska vlada za Deutschböhmen!** Češke Slovo piše, da so nemški nacionalci na ozemlju češkoslovaške republike sklenili ustanoviti v inozemstvu posebno vlado za Deutschböhmen, ki bo rovarila proti legitimni mednarodno priznani vladi cele republike. Češke Slovo dostavlja, da bo ta nemški eksperiment najbolj neprijetno zadel baš njegove povzročitelje.

*** Kaj zahtevata Čičerin in Kemal?** Oba sta podala te dni svoje izjave. Čičerin je postavil sedem zahtev glede Turčije in dardanelskih morskih ožin; Rusija se zlasti protivi kontroli Zveze narodov nad Dardanelami in vsaki kontroli kake tuje države nad ožinami ter turškim ozemljem sploh; zahteva absolutno svobodo plovstva v ožinah za trgovsko brodogojstvo. Je proti udeležbi Jugoslavije in Rumunije na orientiski konferenci, ako ne bo pripuščena tudi Rusija. Gospod Kemal paša pa gre še dalje in zahteva avtonomijo Makedonije s svobodnim pristaniščem za Jugoslavijo ter avtonomijo ali aneksijo Vzhodne Tracije z Dedeagačem kot svobodno luko.

Dnevna kronika.

— **Napravite red!** Dopisnik tega članka v enem zadnjih »Taborov« je jako nepodkovan mož, kajti davčni urad ne more dati točnih podatkov, dokler jih sam nima; to se zgodi v ugodnem slučaju meseca decembra, ne samo na Prevaljah. — Po pet dinarjev pa uradi ne zahtevajo za intervencijo, temveč za kolek; od 1. avgusta dalje celo po 10 din. Tudi to bi moral vedeti dopisnik! — Repartijskih tabel pa nimamo nikjer in tudi na Prevaljah jih ni treba; davčni urad ima z njimi samo brezpotrebno delo. Ako so bile upeljane na Koroškem, so veljale za Avstrijo; danes ni Koroške ne Štajerske, temveč pokrajina Slovenija, v kratkem pa bo oblast mariborska, zato se moramo ravnati po sedanjih predpisih, ne po stari navadi. S takimi članki se ljudstvo bega, uredništvo mistifikuje, uradom pa dela krivica. H. G., občinski tajnik.

— **Vzrok letošnje hude suše** so dogdali po dolgem premišljevanju modrijani okrog »Bogoljuba«, ki naznanja svojim »bravcem«, da je letos ljubi Bog šibal naše verno ljudstvo s sušo zato, ker nekaterniki niso posvečevali nedelj, ampak celo v nedeljo popoldno klepali kose, kosili in sušili ter opravljali še druge nujne gospodarske opravke. Pekel

Radivoj Rehar:

Silvin Sardenko: Dekliške pesmi.

»Umetnik podaja javnosti svet, porojen v globini njegove duše, a ljudje store ž njim kar hočejo; oni ga občutijo, drugi ga skušajo razumeti; prvi samo s svojim srcem, ki ima le eno dimenzijo, drugi s svojim razumom, ki ima vse dimenzije.« Teh resničnih besed Maurice Raynala, katero je napisal v svoji študiji o očetu kubizma, Paulu Picassu, sem se spomnil, ko sem prečital najnovejšo pesniško delo našega poeta Silvina Sardenka (dr. Alojza Muharja) »Dekliške pesmi.« Dve poti sta torej dani pri vživanju in sprejemanju umetnin pot preko srca in pot preko razuma; in po tem, po kateri poti ljudje hodijo, po tem se jih deli; po tem pa se deli lahko tudi umetnike same, saj so tudi oni ljudje in se od ostalih razlikujejo samo v tem, da ne uživajo, ampak stvarjajo. Silvina Sardenka ni težko opredeliti, že takoj na prvi pogled spoznamo, da hodi po prvi poti, po poti ki vodi preko srca, ki

*) Silvina Sardenko: »Dekliške pesmi«. Ljubljana 1922. Strani 122. Založba KTD J. Ničman.

in hudič že se pride za te pregrehe! Ker kot dobri krljani ne želimo, da bi prečastita duhovščina z nami vred delila peklenke muke, ji svetujemo, naj nam čimprej vrne na zbircah priberačeno seno in otavo, ki smo jo bili primorani spravljati v posvečenih dneh, kajti kazni za gotovo pravična za obe stranki, tudi za ono, ki žakelj drži. Vsled neprestanega deževja — druge »šibe božje« — se vrši letos vinska trgatava in prešanje tudi po nedeljah. Farizeji, bodite dosledni, in izogibajte se s svojimi brentami naših vinskih hramov, v svetek in petek!

— **I. izkaz prispevkov za Aškerčev spomenik v Ljubljani.** Odbor za Aškerčev spomenik v Ljubljani je prejel do 15. oktobra 1922 sledeče prispevke: po 4000 K dr. Al. Praunseis v Ljubljani; po 1000 K minister Ivan Hribar, ravnatelj dr. Kisovec, veletržec Fran Vokač, minister dr. Zerjav; po 900 K Vinko Vabič v Žaleu; po 800 K prorektor univerze dr. Krek; po 600 K dr. Resina v Mariboru; po 500 K dr. Franjo Lipold v Mariboru, Dragotin Hribar; po 400 K Zofka Kveder-Demetrovičeva v Zagrebu; minister n. r. dr. Kukovec, ing. Piek v Ljubljani; Jakob Špičar v Radovljici, šolski nadzornik J. Wester, Rasto Pustoslemšek, poslanec Brandner, poslanec Deržič, K. Schweiger, H. Lenassi, F. Smole; po 315 K Djačka četa v Celju; po 240 K Hinko Požun v Gornji Radgani; po 200 K prof. Ferdo Seidl, Ivan Vrhovnik; po 160 K dr. Al. Kraigher; po 100 K dr. Otokar Ryba; po 60 K mala družba v Ljubljani. — Skupaj 16.175 K.

— **Posilstvo šletnega dekleta.** Dne 15. oktobra 1922. je graničar Safran Kraljevički napadel na cesti pri Sv. Križu nad Mariborom 8-letno hčerko Angelo posestnika Pajtlarja iz Sv. Križa in jo posilil. Storilec je bil od orož. postaje Zg. Sv. Kungota izsleden in dne 20. oktobra aretiran ter vojaški komandi v Mariboru oddan.

— **Tatvina.** V noči od 8. do 9. oktobra 1922. je bilo posestniku Mayerju iz Plača vlomljeno v pralnico in iz nje pokradeno v vrednosti okoli 3000 K. Storilec Anton Krebs iz Nemške Avstrije in njegova ljubica Terezija Škerbis, dekla pri Mayerju, so bili od orož. postaje Zg. Kungota s pomočjo orož. postaje Gomilce v N. A. izsledeni ter prvi v Gomilcih, ona pa na Plaču aretirani in pristojnim sodnijam oddani.

— **Sanitarna oprema železniških postaj.** Prometno ministrstvo namerava vse železniške postaje opremiti s prevoznimi ambulancami in sanitarnimi vozovi za slučaj železniških nesreč. To je v današnjih časih, ko so železniške nesreče vsled slabega stanja prog na dnevnem redu, vse hvale vredno. Toda nič manj potrebno bi bilo vsaj vse večje postaje opremiti z desinfektorji za razkuževanje vozov in pokončevanje golazni, ki nam v očeh tujecev tudi ne dela časti.

ima le eno dimenzijo — občutje. Sardenko ni le duhovnik po svojem poklicu, ampak duhoven (duševn) tudi v pesništvu, zato zanj gotovo ne bo mogla nikoli veljati Prešernova zbadljivka:

Res je duhovna
in res pesem ni vaša duhovna,
duh praznote ki ima,
božjega prazna duha.

Njegove pesmi so živo, srčno občutje, dih občutene topline, iskrenosti in globoke, a vendar ne ozkostranske etike. Dasi ravno se je v pričujoči zbirki oprijel snovi, ki ne spada v absolutno področje moškega, najmanj pa še duhovnika, ni zašel niti v doktrinarnost, niti v didaktiko, še manj pa v vsaki umetnini skrajno odbijajoče in neprebavljivo meraliziranje, ki je ravno pri umetnikih njegovega stanu najčisto prva gonilna sila, pomen in namen. Pesnik se je s pomočjo svoje umetniške sile ušel v mlado deklisko dušo ter prečel ž njo vsenešteto faze od prvih le polagoma se probujajočih spoznavanj vse preko občutij in razpoloženj ljubezni, do razočaranja, padcev, bolešči, pesanja in novega ustajanja in vsakega posameznega teh doživljanj je izlil v posebno pesem, tako nežno kakor dih, da se razum brez srca ob njej najčisto razbije. Če je katero umetnino treba

— **Pred ponovnim zvišanjem železniških tarifov v Avstriji.** V avstrijskih parlamentarnih krogih se mnogo razpravlja o ponovnem 100% zvišanju vseh železniških tarifov. Železnice v Avstriji izkazujejo mesečno v milijarde segajoče deficite, katere hočejo deloma kriti s povišanjem tarifov. To bo naravno dovedlo zopet k ponovnemu naraščanju draginje v Avstriji.

— **Pobijanje draginje.** V finančnem ministrstvu se je vršila te dni konferenca z zastopniki ministarstva za socialno politiko glede pobijanja draginje. Med ostalimi ukrepi se je sklenilo, da se bo izvršila po vseh trgovinah kontrola, za koliko so trgovci tokom zadnjega meseca znižali cene. Onim trgovcem, ki kljub naraščanju naše valute niso temu primerno znižali cen, se v bodoče ne bodo izdala dovoljenja za nakup deviz. Razen tega je bil sprejet predlog, da se dovoli nakup deviz samo v onem iznosu, ki bo odgovarjal za odmero davkov prijavljenemu premoženju odnosno prometu dotičnega trgovca. Na ta način upa ministrstvo za socialno politiko vplivati na padanje cen ne samo živilom, temveč tudi ostalih življenjskih potrebščin, manufakturo itd.

— **Generalna debata o uradniški pragmatiki** prične v zakonodajnem odboru 5. novembra.

— **Novi Sad za novinarje.** Novosadska mestna občina je novosadski sekciji Jugoslovenskega združenja brezplačno odstopila stavbišče za zgradbo novinarskega doma za bolne in onemoglo novinarje.

— **Od fašistov napaden urednik.** V Trstu je bil v petek zvečer na ulici od fašistov napaden in z nožem težko ranjen urednik lista »Lavoratore« prof. Egidij Genari. Napadlo ga je 20 fašistovskih junakov.

— **Dr. Alois Rašin.** Med finančnimi strokovnjaki zadnje poveljne dobe si je pridobil gotovo eno najuglednejših imen dr. Alois Rašin, ki velja za največjega in skoro edinega finančnega optimista v Evropi ter je s svojimi navesti mnogo pripomogel tudi do reševanja naše jugoslovenske valute. Ker je dr. Rašin zopet na ministrski listi novega češkoslovaškega kabineta ter se velikokrat omenja njegovo ime tudi v naših listih, bo gotovo vsakogar zanimalo izvedeti o njem tudi par površnih podrobnosti. Dr. Alois Rašin je bil rojen 1. 1866. ter je sedaj star torej 56 let. Leta 1891 je bil na praški univerzi promoviran za doktorja prava, toda že dve leti na to ga je dunajska vlada radi češkega narodnega prepričanja vladila v ječo ter mu odvzela doktorski naslov. Prišla pa je amnestija in Rašin je bil zopet izpuščen na svobodo, pravemu poklicu pa se ni posvetil, ampak je vstopil raje v uredništvo »Narodnih Listov«, kjer je prevzel narodnogospodarski referat. L. 1911. je bil dr. Rašin izvoljen v dunajski državni zbor, kjer je

občutili le s srcem, potem velja to gotovo pred vsem za to Sardenkovo zbirko. V tem oziru Sardenko pri nas skoro nima primere, najsorodnejši mu je pač še naš mladi Anton Vodnik, v splošnem pa se ga ne bojim imenovati — slovenskega Rabindranata Tagora. Res, s Tagorom je še najsorodnejši, čeprav pa iz tega nikakor ne izhaja, da bi ga kopiral, ne, ta sorodnost je čisto individualnega značaja.

V podlistku »Znanost in umetnost« sem govoril o novi umetnosti, ki prihaja z novo poduševeljeno dobo; evo, Sardenkove »Dekliške pesmi« so primer le nove etično-religične umetnosti, resničnega, pravega ekspresionizma. Sardenkove »Dekliške pesmi«, Vodnikove »Zalostne roke« in Pregljev »Plebanus Joannes« so prvi trije biseri slovenskega ekspresionizma, ki nastopa odkar se je otresel lažnega podbevskega, edino pravo in resnično pot. Prva doba vrenja in tipanja v temi bo kmalu za nami, s tem bo pa tudi konec naše slovenske literarne krize, ki je bila zelo mučna in je marsikoga že napolnila s strahom, da je s Cankarjem vred umrla tudi naša literatura.

Celotna zbirka »Dekliških pesmi« je od Prešernovih poezij sem skoro najenotnejša, arhitektonična zgradba, ki ima svoj temelj v nekakem »mottu«.

obrnil nase pozornost posebno s svojo praktično in temeljito finančno kritiko. Nemci, dunajska vlada, pa se ga ne dalje trpeli le stežka in ob izbrahu svetovne vojne je maral dr. Rašin z dr. Kramarjem in drugimi odličnimi Čeli zopet v ječo, obdelžen vohalceje. Njegovo življenje je viselo na nitki, vendar se je tudi tokrat rešil. L. 1917. je bil zopet rešen ječe. V prvi narodni češkoslovaški vladi pa je potem postal finančni minister ter z dikatorsko pravičnostjo izvedel razne finančne reforme, ki so rešile češko krono propada, kateremu so zapadle kronske valute drugih nasledstvenih držav. Radi tega je dobil naziv »očče in ustanovitelj češke kron«. Ponovno prevzel finančnega resorta po dr. Rašinu je porok, da se bodo češkoslovaške finance v kratkem še bolj izboljšale.

— **Polaganje doktorata v Franciji.** Kakor poročata beograjska »Politika« je naše prosvetno ministrstvo prejelo obvestilo s strani francoskega, da diplomirani študenti beograjske univerze ter fakultete v Skoplju in v Subotici imajo popolno pravico do polaganja doktorata v Franciji, študenti zagrebške in ljubljanske univerze pa le, ako so poprej že položili doktorat na svojem vsenčilšču.

Mariborske vesti.

Maribor, 22. oktobra 1922.

in Poslopja za oblastno upravo v Mariboru. Iz časopisne polemike glede zadnje seje finančnega odbora narodne skupščine je sedaj očitno in priznano, da revizionisti iz samega svojega strankarstva delajo naravnost zoper gnotne interese mesta Maribora. Nikdar se ni dalo misliti v prejšnjih časih, da bode se zastopnik kakega mesta ali okraja branil proti temu, da vlada v tem mestu ali okraju kaj investira, dotičnika bi volile točno desavvirati, dotičnos se hvali »Stražak«, kako se je odlikoval poslanec Pušenjak, da se ne potrdi kupčija hiš v Gosposki ulici in hvalil se bode morebiti še tudi poslanec dr. Korun, ki je v resnici pridobil finančni odbor za sklep, da se zadeva odloži. Ako se navajajo razlogi, da v Sloveniji niste potrebni dve oblasti, je to vsaj dovolj pošteno povedano iz političnega stališča kakega klerikalea. Iz stališča poslanca mesta Maribora se to nikdar ne bo dalo zagovarjati. To pravi dobro čutijo krivci, ki se zaradi tega pokrivajo za svoje postopanje s sanjarjenjem o zaslužkih, ki jih je kdo imel. Vsak trezen človek bode prišel do zaključka, da se s stališča zastopnika kakega okraja ne more odobri odbijanje kake javne investicije za javne svrhe v dotičnem kraju. Kritika kakega nedopustnega postopanja v stvari sami, je nekaj popolnoma drugega in je seveda svobodna, na odgovornost dotičnikov, ki se je poslužujejo, interese občine in okraja pri tem ne bi smeli trpeti.

Kaj ste, deklisiki dnovi?

Narastli studenci,
kipeči vrhovi,
bele samote,
vele gredice,
temni lesovi.

To smo deklisiki dnovi.

Po tem se vrste tudi poedini oddelki zbirke, ki nosijo naslove: »Narastli studenci«, »Kipeči vrhovi«, »Bele samote«, »Vele gredice« in »Temni lesovi«. Med poedinimi pesmami je težko izbrati prvo, vendar pa jih navedem par primerov in sicer najprej kar prvo, »Pe sem petnajstletne«:

Prvi sneg
nizko gre čez nizki breg.
Plahe so stopinje
čez samote sinje.

Viri spo.
O, če se mi prebude!
Tih bodo sanje,
— živo valovanje.

Ali pa »Očitanje«, stran 87:

Odkar sem prelomila
besedo tebi dano,
šumi zeleni gozd
za mano:

m Na naslov policijske oblasti. Glede novice pod tem naslovom, ani izmed zadnjih števil »Labora« ugotavljamo z ozirom na dejstvo, da so v Frankopanski ulici tri Götzove gostilne, da se dotična notica ne nanaša na gostilni, kateri imata v zakupu gg. Mir in Bernkopff.

m Navijanje cen za izposojevanje glasovirjev. Prejeli smo in priobčujemo: Ker je sedaj zopet napočila doba pobijanja draginje, se kakor se vidi in piše, dela na vseh koncih in krajih na to, da bi šle cene navzdol. Pri živilih se padanje cen že precej opaža in je le želeto, da bi se ta akcija z istim uspehom stalno nadaljevala. Toda človek ne živi samo od kruha in mesa, treba mu je tudi duševne hrane in izobrazbe. Sem pa spada tudi godba in vsak inteligentnejši človek mora imeti tudi o godbi nekaj pojma. Dobro je torej, da zna igrati vsaj eden instrument in tu prihaja glasovir, posebno pri ženskah najprej v poštev. Kako pa naj si danes uradnik, ki hoče izobraziti svoje otroke v godbi, nabavi glasovir, ki stane že pod roko 10 do 50.000 K, da o novih niti ne govorim. Odvisen je torej popolnoma od ljudi, ki se bavijo z izposojevanjem glasovirjev in tu se je razpaslo pravo oderuštvo. Tujakšnji edini izposojevalec glasovirjev B. zahteva za staro škatlo mesečno že 500 K izposojnine. Razen tega se mora seveda v naprej plačati za prevoz, ki ga ne sme izvršiti nihče drugi, kot on sam, 600 K, in založiti še 2000 K za event. poškodbe. — Glasovirji so vsi še iz predvojne dobe, ali pa kupljeni za sramotno nizke cene in so torej že davno izplačani, oziroma v njih založen kapital amortiziran. — Kakor sem se informiral, ima B. izposojenih krog 30 glasovirjev in harmonijev, kar mu donaja mesečno 15.000 K, torej res lep dohodek za samega. Kako pa naj si uradnik pri svojih skromnih dohodkih odtrga mesečno 500 K samo za posojnino! Ne rečem, da bi moral izposojevati glasovirje zastoni, toda 500 K je pa le preveč. Pred vojno je znašala izposojnina 2 K, torej bi bilo v današnjih časih 100 K tudi dovolj, kar bi odgovarjalo 5000% zvišanju cen glasovirjev. Zato prosimo merodajno oblast, da se tudi za to pozanima in prepreči nadaljno odiranje, da bo tudi uradništvu dana možnost, da izobrazijo svoje otroke v godbi. — Uradnik.

m Neverjetno, toda resnično! Pod tem naslovom poroča celjska »Nova Doba«: »Neka celjska tverka je naročila 1. 1920 v Avstriji blago za vsoto 3600 aK. Blago je bilo iz Avstrije promptno odposlano, vendar se ga ni in ni moglo pri nas najti. Po dveh letih reklamacij in iskanja se je dotični zaboj blaga pojavil na carinarnici v Mariboru. Že do sem je zgodba zelo zanimiva — sedaj pa sledi veselost ali žalost, kakor kdo hoče. Mariborska carinarnica zahteva sedaj namreč od celjske tverke za zgubljeni in srečno naj-

Vse vkljenjene so misli, začarane stopinje. Posoda lepih stanj — črepinje!

Ves svet navzkriž.

Sardenkove »Dekliške pesmi« pa prinašajo v slovensko pesništvo še nekaj doslej neznanega (ako prezremo par Podbevškovič polizkusov v »Dom in Svetu«), namreč figurarno zunanjo (tiskovno) obliko pesmi, kakršno smo doslej srečali le v francoski poeziji takozvanih primitivistov, ki so tiskali svoje pesmi v oblikah rombona (Alfred Varella v zbirki »Du haut des mansardes« itd.) piramide, slavoloka, križa in drugih podobnih oblik (Gagne v »L'Unitéide«, »Le Calvaire des Rois« (1867.), »Le Congres sauveur«, itd.). — Kot take smatramo lahko Sardenkove »Modesta« (stran 68.), »Iz tihe ječe« (stran 75.) in še par drugih.

Kljub vsej umetnini zbirke »Dekliških pesmi«, pa bi po mojem mnenju vendar ne škodovalo, ampak celo koristilo, če bi bil izpustil Sardenko dvoje, troje stihotvorenj, ki še niso dočela zrela, oziroma ako bi jih bil vsaj nekoliko izpremenil, če jih je radi arhitektonske enote že ravno hotel imeti v zbirki. Zunanja (tiskovna) oblika zbirke pa je naravnost razkošna in za naše razmere nenavadna.

deni zaboj blaga, ki je veljal 3600 aK — na ležarini nič več in nič manj ko 72.000 dinarjev ali 288.000 jugoslov. K ali ca 100 milijonov aK. Čudna pota upravnih modrosti kakor nalašč ustvarjena za življenje po predpisih izza zelene mize sv. Birokracija. To ni več za smeh in kratak čas. Kdor more tako brezglavo predpise izvrševati, si zasluži že na tem svetu nebesa, ako nima v glavi slame, kogar pa učinek teh predpisov doseže, bo pa poslovanje mariborske carinarnice gotovo do groba hvalilo, blago pa prepustil, da ga spravi kdor hoče.

m Nedostojnost celovških Atletikov. Prejeli smo: V nedejlo dne 22. t. m. okoli 21. ure zvečer se je manjša skupina nogometnih igralcev atletikov iz Celovca, ki so istega dne igrali z mariborskim športnim klubom »Maribor«, zbrali na vogalu Jurčičeve in Gosposke ulice ter fiksirala ulične napisne plošče »Gosposka ulica«. Eden teh nadebudnih izletnikov je počasi prebiral črke G-o-s-p-o-s-k-a ulica, med tem ko so drugi z nedostojnimi interjekcijami »pfui« in žvižganjem dali duška svoji ultranemški zagrizenosti. Opazovalec tega dogodka si je štel pod svojo častjo, da bi interveniral, opozarja pa SKM na to, da bo narodno zavedno občinstvo nasproti ljudem, ki se obnašajo v našem Mariboru tako izziivalno, moralo izvajati v prihodnje konsekvence.

m Odhodnico priredi v torek, dne 31. oktobra ob 20. uri v posebni sobi gostilne Holzknicht v Vetrinjski ulici Odsek amaterfotografov SPD svojemu v Ljubljano odhajajočemu odborniku fin. svetniku gosp. dr. Ljudevitu Brenčetu. Vsi prijatelji in znanci odhajajočega so za ta večer vabljeni. — Odbor.

m Zdravnike opozarjamo ponovno na izredni občni zbor zdravniškega društva v Mariboru, ki se vrši v četrtek dne 26. t. m. ob 6. uri zvečer v Mariboru v kolodvorski restavraciji. Obravnavala se bodo važna vprašanja.

m Glasbena Matica Maribor. V petek dne 27. t. m. ob 19. uri (7. zvečer) se vrši redni letni občni zbor pevskega zbora »Glasbene Matice« in sicer v društvenih prostorih pri Götzu. Dnevni red: Poročilo predsednika, tajnika, blagajnika, volitev novega odbora in raznoterosti. K obilni udeležbi se vabijo tako vsi člani kot članice pevskega zbora. Odbor.

m Koncert domačih umetnikov se vrši, kakor smo že poročali v soboto, dne 28. t. m. ob 20. (8.) uri zvečer v Götzovi dvorani. Naša znana domača umetnica, ga Brandl-Pelikanova bo predvajala sledeča dela: Dvořák: Sonatine op. 100; Paganiini-Wilhelmi: Koncert D-dur; Porpora-Kreisler: Menuett, Kreisler: Tambourin Chinois in Polichinelli: sonata za gosli in glasovir; nadalje Strausovo: »Podoknico« in »Tajno snubitev«, Verdijevo arijo iz »Traviate«, Mascagnijevo romanco iz »Cavaleria rusticana«, in »Uspavanko« iz opere »Kopači zaklada«. — Predprodaja vstopnic pri Höferju v Šolski ul. in pri Zlati Brišnikovi v Slovenski ulici.

m Winterri, znani eksperimentalni psiholog, priredi danes, v torek, dne 24. t. m. ob 20. (8. uri zvečer) v Götzovi dvorani velezanimivo predstavo, »Vstopnice pri blagajni«.

m Slovenska stenografija. Pouk v skupini se začne v sredo, 25. oktobra, zvečer ob 7/7, v Razlagovi ulici št. 15 v pritličju.

m Za ustanovitev društva stanovanjskih najemnikov v Mariboru je bil izvoljen pripravljalni odbor s postajenačelnikom Mohorkom kot predsednikom.

m Nepobotljiva tatica in tihotapka je Katarina Cverlin, 29 let stara služkinja iz Makol. Osemkrat predkaznovana radi tatvine je zapustila kaznišnico v Begunjah, kjer je odsedela 3letno težko ječo radi hudodelstva tatvine in bila odpuščena 20. avgusta t. l. Komaj presta je začela takoj svoj stari poklic; tihotapila je saharin iz Avstrije, ga tu prodajala raznim odjemalcem, razven tega pa izvršila celo vrsto tatvin. Tako je dne 6. septembra prenočila v gostilni Voznik, Pod mostom in pri tej priliki izmaknila posteljno perilo, dne 14. septembra ja prenočila v gostilni »Pri grozdu«, kjer je ukradla

rjuhe, brisače itd. Pri tem poslu ji je pomagala neka Ana Hinterlechner, ki pa je pobegnila v Nemško Avstrijo. Katarina Cverlin se je seveda zglasila v vseh prenočiščih z napačnim imenom, kakor Ana Kitak, Ana Kramberger, Katarina Kozbek. Oddana je okr. sodišču v Mariboru.

m Okradel delodajalca. Josip K., pekovski vajenec pri Ivanu Šilaku, 18 let star, je odprl blagajno svojega delodajalca z ponarejenim ključem in ukradel približno 200 K. Tatvino je priznal.

m Kradel seno. Fran R., hlapec pri trgovcu Kostu Krstiču v Tomšičevi ul. je ukradel svojemu gospodarju več bal sena v vrednosti 6000 K; seno je prodal nekemu izvoščeku za 400 K. Tatvino je deloma priznal in bil izročen sodišču.

m Tatvine nagrobnega spomenika. Margareti Drole, soprogi inženjerja, je bil od neznanega storilca na starem pokopališču ukraden nagrobni spomenik iz črnega mramorja na grobu njene tašče.

m Radi tajne prostitucije je bila aretirana 24. t. m. 22letna Margareta K., natakarica v kavarni Medič v Zagrebu, sedaj brez posla in stanovanja, ker se je potepala ob 3. uri zjutraj z moškimi po Aleksandrovi cesti.

m Velika kavarna. Najmodernejša kavarna v Sloveniji. Na razpolago tu in inozemski listi. Eleganten Bar. — Dnevno koncerti.

m Najdeni predmeti. Od 16. do 30. septembra 1922. so bili oddani pri policijskem komisarijatu v Mariboru sledeči predmeti kot najdeni in se zamorejo od izgubljenca dvigniti: 1 črna denarnica z majhno svoto denarja, 1 palica z niklastim ročajem, 1 spričevalo na ime Mia Logar, 1 črna platnena denarnica z majhno svoto denarja, 1 ščipalnik, 1 vreča s milom in svečani, 1 privesek iz rumene kovine, 1 par otroških papuč in 1 čepica, 1 3 mesece staro pišče, 1 ženska usnjata torbica s ključem in 1 robeem, 1 ženska ročna torbica iz rumenega usnja, z 1 ključem in en naslov, 1 moški dežnik, 1 6 mesecev stari pes.

m Izgubljeni predmeti. Od 16. do 30. septembra 1922 so bili priglašeni pri policijskem komisarijatu v Mariboru sledeči predmeti kot izgubljeni. 1 boa, 1 rujava usnjata torbica z 380 K, 1 rumena usnjata torbica z 4400 K, 1 zastavljalni listek št. 1567, 1 srebrna zapetnica, 1 temnorudeča usnjata denarnica z 400 K, 1 črna usnjata denarnica z 5 kom. 10 din. bankovci, 1 črna usnjata denarnica z 2 din., 1 zastavljalni listek št. 2795, 1 dežnik, 1 denarnica z 10.000 K, 1 zlata zapetnica s priveskom, 1 ročaj od dežnika, 1 rujava denarnica z 1000 K, 1 usnjati pasji jermen, 1 bankovec 100 Din., 2 metra modrega blaga za ženske.

Narodno gledališče.

Repertoire:

Torek, 24. okt. »Hirci«, B.
Sreda, 25. okt. Zaprto.
Četrtek, 16. okt. »Baron Trenk«, A.
Petek, 27. okt. Zaprto.
Sobota, 28. okt. »Satan v ženski«, D.
Nedelja, 29. okt. »Baron Trenk«, izy.

—0—

»Hirci«. V torek, dne 24. okt. se vprizoro »Hirci«, drama v treh dejanjih, spisal Lamacsek, urednik zagrebškega »Obzorja«. Drama se dogaja izza časa Bachovega absolutizma 1. 1860. — Prvič so vprizorili to dramo v Zagrebu po prevratu in sicer z velikim uspehom. Dramo preveva krepak narodni duh, zato bo to delo nedvomno ostalo stalno na repertoarju jugoslovanskih gledališč.

Objave.

Š Mestni kino. »Kreutzerjeva sonata« po motivih istoimenskega romana grofa Leva Tolstoja v 5. činih se predvaja v torek, sredo in četrtek.

Ljudska knjižnica

Narodni dom, I. nadstr.

posluje ob nedeljah od 1/2 10.—1/2 11. ure in ob četrkih od 1/2 19.—1/2 20. ure

Kultura in umetnost

x Marija Strozzi v Splitu. Znana hrvatska koncertna umetnica ga. Maja Strozzi in njen soprog Bela Strozzi sta priredila te dni v Splitu koncert, ki je bil, kakor poroča »Novo Doba« najboljši kar so jih doslej slišali Splitčani v svojem mestu. Občinstvo jima je privedlo navdušene ovacije. — Li bi ne kazalo povabiti umetnika enkrat tudi v Maribor?

x Zdenka Marković: Kuća u snijegu. Mlada hrvatska pesnica in pisateljica Zdenka Markovičeva je izdala te dni knjigo »Kuća u snijegu« katero imenujejo kritiki najlepše dela v hrvatski ženski literaturi.

x O. Randi: La Jugoslavia. V založbi rimskega »Istituto per l'Europa orientale« je izšla te dni v Neaplju 600 strani velikega formata obsegajoča knjiga O. Randija z naslovom »La Jugoslavia« v kateri autor, seveda z italijanskega gledišča, obdeluje našo državo tako glede na zgodovino njenih plemen kakor njenega nastanka, političnih, kulturnih, gospodarskih, finančnih, zemljepisnih in vseh drugih razmer. Dasiravno skuša biti avtor, kakor pravi objektivni in je to tu pa tam tudi res bil, je v celoti delo vendar skrajno tendenciozno pobarvano. Neresno ali vsaj neodpustljivih pomanjkljivosti, da ne rečemo kaj hujega je v njej vse polno. Italijane, katerim je v prvi vrsti namenjena bo seveda v marsičem napačno orijentirala o nas, za nas pa je tudi važna, da vidimo vsaj kako sodi o nas in o naši državi objektivno Italijan. S tega gledišča tudi opozarjajo nanjo one, ki se zanimajo za to vprašanje in ki znajo italijansko.

x Pasijske igre v Nancyu. Obermergau je dobil resnega tekmeca — pasijske igre v Nancyu, ki so bile ravno te dni zaključene. Igre je aranžiral nek duhovnik v »Theatre de la rue Jeane d'Arc«. Igram je prisostvovalo nad 40.000 gledalcev, večinoma Angležev in Amerikancev. Dalo se je v vsem skupaj 21 predstav. Ker so prve igre tako sijajno uspele, nameravajo z njimi nadaljevati vsako leto. Igralci amaterji, ki so sodelovali so se organizirali radi tega v posebno »Société fraternelle des acteurs de la Passion«.

x D'Annunzio pozvan v Rim. Gabriele D'Annunzio je dobil te dni povabilo v Rim, kjer naj bi prisostvoval posebni predstavi njegove drame, »Fedra« v kateri nastopi kot igralec tudi njegov sin Gabriellino. V dramo bo sodelovalo v statistovskih ulogah preko 500 dijakov in bivših vojakov.

x Circolo di cultura italo-poljska. Društvo prijateljev italijansko-poljske kulture z namenom seznanjati Italijane s poljsko literaturo, umetnostjo in sploh kulturo, se je osnovalo te dni v Turinu v Italiji. Za predsednika društva je bil izvoljen tamonjši vseučiliški profesor Giovanni Vidari.

x Apulej: Amor i Psihe. Ova klasična i vječna ljubavna priča otvorila je zbirku, »knjige ljubavi«, što je počela izlaziti nakladom »Narodne knjižnice« u Zagrebu. Amor (Eros) i Psihe, ovo dvoje mističnih helenističkih ljubavnika, nadahnuli su svojom velikom ljubavi umjetnost mnogih pjesnika, slikara i kipara od klas. vremena pa sve do Rafaela, Canova i Thorwaldsena. Priča o Amoru (ljubav) i Psihi (duša) dobila je s vremenom alegoričko značenje, a njihova ljubav mističnu boju sjedinjavanja tjelesnosti i duševnosti u ljubavi. Apulejeva priča puna je antikle ljepote, divne fantazije, ljubavne draži (prizor kad znatizeljna Psihe noću kraj svjetiljke promatra lice i tijelo Amoro), primitivne poezije i narodno svježine, te će je i danas, poslije gotovo 2000 godina, moderni čitalac s uživanjem pročitati. Ima u toj prekasnoj priči i dosta burleskne komike (bogovi na Olimpu, Venera kao zla punica itd.), pa je u tom oponaša Offenbach u svojim poznatim operetama (»Lijepa Jelena« itd.) Hrvatsko je izdanje izvrstno s latinskog preveo još pokojni Milivoj Šrepol, dok je sveuč. prof. dr. G. Šamšalović kao predgovor napisao iscrpivu studiju o Amoru i Psihi i sličnim motivima u svjetskoj (Lohengrin) i našoj narodnoj književnosti (Zmija mladoženja i dr.) i umjetnosti. Knjiga je umjetnički opremio prof. Ljuba Babić

x Henrik Ibsen: Sablasti. Kao šesta knjiga »Pozorišne biblioteke« upravo je izašla ove glasovita drama najvećeg modernog dramatičara H. Ibsena u prevodu J. Kulundžići. »Sablasti« su najbolja Ibsenova socijalna drama, koja ne silazi s pokornica modernog kazališta. U »Sablastima« Ibsen prikazuje snažnom dramatskom akcijom i sa živim i potpunim ljudima na sceni, kako je čovjek osudno ovisan ne samo o društvu, u kojem živi, već da je sva njegova duševnost, pače i tjelesnost tek nastavak predjašnjih generacija. To su sablasti, koje čovjeka salijeću i ne daju mu da živi svoj život onako slobodno, kako bi čovjek u danom času htio da živi. Na propasti Oswalda (baštini paralizirano) pokazao je pisac svu strahotu tih sablasti, što svakoga od nas u životu proganjaju. Djelo je od početka do kraja snažno, s puno poezije majčine ljubavi prema nesretnom jedincu i Oswaldove čežnje za životom, te će bez sumnje imati mnogo čitalaca. Slijedeći svezak donosi prekrasnu dramu A. P. Čehova: Ujak Vanja. Adresa: Pozorišna biblioteka, Zagreb, Vojnička 15.

x V. Hobhove, — A. Ogris: Liberalizam. Zbirka političnih, gospodarskih in socijalnih spisov 11. svezak. Izdala Tiskovna zadruga v Ljubljani 1922. — Angleški pisatelj Hobhove nam podaje točen popis liberalizma kot miselno in državno smer ter dokazuje, da je liberalizem ne samo oče socijalizma, marveč tudi njegov naslednik. Nemška literatura ne pozna nobenega tako temeljitega dela v tem predmetu, slovenska politična pa se je s tem prevodom naravnost obogatila in spis bo brezdvomno mnogo pripomogel k politični vzgoji naše inteligence.

x Prvi umetniški dnevnik. Seveda ta dnevnik ne izhaja v Sloveniji niti v Jugoslaviji, ampak v Franciji, to je pariška »Comedia«. »Comedia« je bila do-

slej gledališki list, sedaj pa se je temeljito preosnovala, pričela izhajati dnevno na 8 straneh ter se ne bavi več samo z gledališko stroko in filmom, ampak prinaša tudi bogate dnevne rubrike iz svetovne literature, upodablja joče umetnosti, društvenega življenja in sporta. Krog nje so se skupili mnogi najboljši francoski strokovnjaki, med katerimi je tudi nekaj akademikov (članov francoske akademije). List ima tudi posebno kulturno poročevalsko službo ter je prvi te vrste na svetu. Francoski imajo torej že umetniški dnevnik, ko mi še mesečnikov ne moremo vzdrževati.

Sokolstvo.

o Predavanje o pomenu Kumanovske bitke priredi Sokolsko društvo v Mariboru, v četrtek dne 26. okt. t. l. ob 20. (8.) uri zvečer v mali dvorani Narodnega doma. Predava g. major Dušan Petkovič. — Pozivljamo člaustvo, kakor tudi prijatelje sokolstva, da se tega predavanja mnogobrojno vdeležijo. Odbor.

Gospodarstvo.

g. Produktna borza v Novem Sadu, 21. oktobra: pšenica: bačka 330, sremska 332; ječmen: bački 250, sremski 255; oves: bački 225, sremski 230; koruza: bačka 272, sremska 275; fižol: (novi) beli 300, pisani 290; moka: (z vrečo) št. 0 bačka 475, za kuho 450, krušna št. 6 400; otrobi: pšenični 125; mast: svinjska ab Bačka 28; zelje: glav-nato bačko 70; orehi, bosanski 475; čebula 285. Tendencija: nestalna.

g. Državna kmetijska šola v št. Jurju ob južni železnici. (Nezadosten obisk.) Za prihodnji limesečni tečaj se je prijavilo premalo učencev. Slabo

znamenje časa, da zanimanje za kmetijsko strokovno izobrazbo stalno pada. Prej je bilo vedno dovolj prosilcev, da se je moglo sprejeti le najbolj izbrane. Sedaj se ne spravi niti polno število, dasiravno je ta zavod posebno praktično urejen in nudi ravno v razmeroma kratki učni dobi kmetičkemu naraščaju posebne ugodnosti. Kaj se toraj zahtevajo še nove kmetijske šole, dokler ne znajo kmetje obstoječih dovolj ceniti? Menda je maloštevilni prijavi kriva povišana oskrbnina? Tista pa niti ne odgovarja današnjim cenam. Tri kure nanesejo na leto v jajcih toliko vrednosti, kolikor znaša ta celoletna oskrbnina. Menda je nesimpatična kolektivna za prošnje? To je pač predpis. Prošnje, ki niso kolektivne s 14 Din. se ne smejo vpoštevati. Največ bode krivo pomanjkanje delavcev na kmetih, oziroma visoke mezde. Prihodnjost zahteva žrtve v tem oziru. Blizajo se časi in razmere, ko bodo duševne zmožnosti zopet bolj odločilne nego fizično delo, najbrž bolj kakor kdaj prej. Prevdašen kmetički oče naj bi torej žrtvoval za jedno leto vrednost dela svojega sina. Ker je od sedaj še pre malo učencev prijavljenih se podaljša rok za prijave in se sprejemajo pa le kolektivne prošnje celo še do 10. novembra.

Hmelj. XVII. brzojavno tržno poročilo: Nürnberg, 21. 10. 1922. Zivahno nakupovanje, 3000 M. višje.

g. Nabava soli. Uprava državnih monopolov je razpisala dobavo soli za leto 1923. Celokupna potreba znaša 30.000 ton.

g. Cene kuriva v Celju. Premog črni 1 q K 152, ružavi K 80; 1 m³ trdih drv K 500, 100 kg K 140, 1 m³ mehkih drv K 400, 100 kg K 100.

g. Cena krme v Celju. 1 met. št. sladkega sena K 900, polsladkega K 800, kislega K 700, slame K 400—500.

g. Izvoz prešičev, ki ne tehtajo 110 kg, je poljedelski minister prepovedal.

g. Cena zelenjave in gob v Celju. 1 kos glavnote solate K 2—6, endivije K 2—6, 1 kg poznega zelja 8—10 K, ohrovtja 12 K, 1 kos kolerabe 1—2 K, 1 kg špinata 12 K, paradiznikov 7 K, 1 kumara 4—8 K, 1 buča 2—8 K, 1 krožnik fižola 10 K, 1 kg čebule 24—26 K, česna 35—45 K, 1 kg krompirja na debelo 7 K, na drobno 8 K, 1 repa 1 K, 1 krožnik kisle repe 5—6 K, 1 globanja 2 K, 1 kg suhih gob 40—60 K.

g. Zagrebški trg 19. okt. V kronah po 100 kg postavno bačka odn. vojvodinska postaja notirajo: pšenica 1350, koruza rumena 1200, rž 1200, ječmen za pivovarne 1400, za krmo 1300, ovas 1200, moka pšenična št. 0 2000—2300, 2 1900—2200, 4 1800—2100. Tendencija stagnira.

g. Poljsko zlato posojilo. Na Poljskem je razpisano petodstotno državno posojilo v zlati valuti. Podpis se je pričel 15. oktobra v delnicah po 50 zlatih kron.

Konec mednarod. šahovskega turnirja v Toplicah. Dne 16. t. m. se je odigralo zadnje (13.) kolo. Izid je sledeči: prvo in drugo darilo dobila Reif in Spielmann (po 9 točk), 3. in 4. Grünfeld in dr. Tartakover (po 8 in pol), 5. darilo Rubinstein (8) 6. Kostić (6 in pol), 7. Teichmann (6). Slede: Maroczy, dr. Freybal in Wolf (po 5 in pol), Lämisch, dr. Tarrasch in Mises 5, Johner (4). — V soboto 14. t. m. se je vršil nagli turnir; udeležilo se ga je 8 mojstrov in 4 amaterji. Prvo nagrado je dobil dr. Freybal z 10 in pol točkami (od 11 partij), drugo Rubinstein (9), tretjo Teichmann (8 in pol), četrto Kostić (8).

ŠAH.

Bernhard Kellermann:

PREDOR.

Roman.

(Dalje.)

(75)

S. Woolf je svoj zahtevek znižal na 50 odstotkov in je zagrozil, da sindikat v prihodnje ne izpravi niti peščice rude več; svoje rove bo vodil kar pod rudnimi plastmi ali pa nad njimi, je vse eno. Končno so se zedinili na 46% odstotka. Za to tretjino odstotka se je S. Woolf boril kakor bojevnika iz rodu Masajcev in Pittsburgovci so izjavili, da bi se rajši poskusili z vragom nego s tem »sharkom«.

S. Woolf se je v poslednjih dveh letih močno izpristržena, marveč je rasla v debelih kosmih iz obrad-Sicera je bil v njegovih temnih očeh še zmerom tisti nekam turobni, orijentalški blesk in jih je obrobil tisti venec črnih dolgih trepalnic, ki so se zdele nabar-vane, toda njih žarljivost je bila zamračena. S. Woolf je začel močno sivet. Brada mu ni bila več na kratko pristržena, marveč je rasla v debelih kosmih iz obrad-ka in lic. S svojim mogočnim čelom, razmaknjenimi, izbuljenimi očmi in širokim zakrivljenim nosom je bil podoben ameriškiemu bivolu — samotarju v brlogu in samovalcu na pohodih, katerega je čreda izobčila, ker je bil prehud tiran. Ta dojem je ojačevalo njegovo podpluto oko. S. Woolfu se je bilo že nekaj let boriti z neprestanim navalom krvi v glavo.

Kadar je vrišč tam doli zakipel, se je S. Woolf zdržnil in oči so mu jele zreti švigavo. Ni bil strašljivejši od drugih ljudi, a sapa jemajoče drevenje zadnjih let mu je oslabilo živce.

In potem: S. Woolf je imel še vse drugačne skrbi, vse drugačne, a jih je modro vsemu svetu prikrival. Ko je posvetovanje minilo, je bil Allan zopet sam. Stopal je po svoji delavnici tja in sem. Obraz mu je bil vdrt, oči so gledale medlo in bridkostno. Čim je bil sam, ga je prevzel nemir, pa je moral hoditi. Tisočkrat je šel tja in sem in nosil svoj jad iz kota v kot. Časi je razmišljajoč obstal. Pa sam ni vedel, kaj mu je v mislih.

Nato je potolefoniral v maccitsko bolnico in vprašal, kako je Hobbyju. Hobby leži, kuha ga vročica in nikdo ne sme do nje. Končno se je sčvrstil in se popeljal vun. Na večer se je vrnil nekoliko poživljen in se je zopet lotil dela.

Bavil se je z raznimi nasutki za izgraditev sub-marinijske tokave. V njej naj bi bila velika postajnica, ogromna skladišča in prostori za stroje. Vanjo lahko izvrne 80 dvojnih kilometrov hribine. Če se dobro preudari, je nesrečna tokava, v kateri je smrt na predorovce prežala milijonletja, neocenljive vrednosti. Nasutki so ga zaposlovali in mračne prikazni so se jim unikale. Ni eno sekundo ni smel misliti na stvari, ki so minile ...

Pozno v noči je legel spat in bil vesel, kadar je počival nekoliko ur, ne da bi ga mučile strahotne sanje. Samo enkrat je večerjal pri Lloyd.

Pred večerjo se je z njim razgovarjala Ethel Lloyd. Očitovala je tako iskreno žalost po smrti Maudini in Ethelini, da jo je Allan poslej gledal z drugačnimi očmi. Zdelo se mu je, da je na naglem postala za mnogo let starejša in zrelejša.

Allan je nekaj tednov neprenehoma bival v predoru.

Nekaj tednov trajajoč odmor, ki bi bil ob redni delovrški mogoč samo z velikanskimi denarnimi žrtvami, mu je bil pravzaprav čisto všeč. Večletno delo brez oddiha je vse inženjerje upehalo, da jim je bilo odpočitka treba. Stavka delavstva se mu ni zdela posebno važna. Niti tedaj ne, ko je unija, stokovna zveza monterjev, elektrotehnikov, železarjev, betonarjev, zidarjev, proglasila, da je predor pod zaporo.

Zaprvo je bilo treba poskrbeti, da se bodo rovi upravljali in ne bodo v kratkem zanemarieni. Za njih oskrbovanje mu je na voljo stala vojska osem tisoč inženjerjev, in radovoljcev. Razdelil jo je po vseh roveh. Teh osem tisoč je branilo velikansko napravo z junaškim naponom moči.

Po zapuščenem predoru so puščobno jekali zvonci razposamljenih vlakov. Predor je bil ves tih in trajalo je dolgo časa, preden so se privadili grobni tihoči po roveh, ki so poprej od dela bobneli. Krdela tehnikov za podtalno gradbo, železokonstrukterjev, elektrotehnikov, strojnih inženjerjev so se vozila po evropskih, atlantiških in ameriških rovih in so jih pregledovali. Sleherno tračnico, sleherni prag, vsako zakovico in vsak vijak so skrbno pregledovali in si zapisovali, kaj je treba popraviti in izboljšati. Geometri in matematiki so natančno ugotavljali lego in smer rofov. Izmerki so bili le prav malo različni od preračunjenih. Najznatnejše so bile razlike na atlantiški progi »tolstega Müllerja«, kjer so znašale tri metre na široko in dva metra na globoko — razlike, ki so bržkone izvirale iz nenatančnosti instrumentov, na katere so vplivalo ogromne hribinske gmote.

V usodni tokavi je dan in noč vrtało, streljalo in sipko uslojeni submarinij izpravljaljo tisoč napol golih po vsem telesu znojnih delavcev, Cleveland Mining Companyje. Tropično vroča je od dela vreščala in kipela, prav kakor da se ni sploh nič zgodilo. Dnevni pridelek je imel velikansko vrednost.

(Dalje prihodnjič.)

Glavni urednik: Radivoj Rehar.
Odgovorni urednik: Rudolf Ozim.

Seno, siano, drva, premog, žito, krompir, sadje in druge deželne prideleke kupuje in prodaja **ANDREJ OSET, Maribor, Aleksandrova cesta št. 57. Telefon št. 88. 1328**

Zimsko perilo klobuki dežni plašči
1924 10—8
dežniki, copate, nogavice, rokavice, samoveznice, razno modno in galanterijsko blago v veliki izbiri in najceneje pri
JAKOB LAH, Glavni trg 2.

Mar-Stan

išče za debroidočo, tudi z vna-njnimi naročili zelo zaposleno, razširjenje obrata potrebujočo

sodarsko obrt

v Mariboru večjih prostorov za skladišče, delavnico za 20 delavcev, stanovanje za 12 oseb. Najem ali siceršnji pogoji. Ugodna prilika za adaptiranje doslej neizrabljene veže stavbe.

Ponudbe pod »Sodarska obrt« na 2085

Mar-Stan

posredovalnica za preskrbo novih stanovanj, sob in lokalov

Maribor

Retovski trg št. 1, prtiličje.

POZORI!

Zimske in športne obleke, raglane, površnike, damske kostume in plašče izdeluje najceneje in po najmodernejšem kroju **Dominik Fabjančič Jurčičeva ulica 5/l. 2050**

Tvrčka Dimitri S. Marković v Krčevini, klavirsko

Welle, prodaja prvovrstno

SVINJSKO MAST

od 5—50 kg po Din 33, od 50 kg naprej po Din 32 kg
2042 3—2

Najboljši

Najboljši

beli koroški krompir

po ceni za dobiti pri

Feliks Pučko, Maribor

Aleksandrova cesta 31. 2050

2050

2050

2050

2050

2050

2050

2050